

Észak-Korea segélyezésének vizsgálata

Jelige: „OCA 815”

2012.04.18.

Tartalom

Bevezetés	1
Történelmi áttekintés a '90-es évekig.....	2
Az észak-koreai atomprogram	4
A segélyezés	9
Energiasegélyek	9
<i>KEDO</i>	9
<i>A hatoldalú tárgyalások</i>	10
Élelmiszersegélyezés	12
<i>1990-es évek</i>	12
<i>Segélyezés</i>	13
<i>World Food Programme</i>	13
<i>Dél-Korea</i>	15
<i>Kína</i>	16
<i>Amerikai Egyesült Államok</i>	17
<i>NGO-k</i>	18
Konklúzió.....	19
Felhasznált Irodalom.....	21

Bevezetés

A Koreai-félsziget biztonságpolitikai és emberi jogi kihívása nem csak a térségre, az egész világ politikájára kihat. A második világháború után két részre osztott ország a mai napig hivatalosan háborúban áll egymással, mivel az 1950-ben kirobbanó koreai háborút csak fegyverszünettel zárták le. A háború óta eltelt közel 60 év alatt a két ország: Koreai Népi Demokratikus Köztársaság, valamint a Koreai Köztársaság merőben eltérő utat jártak be mind politikai, gazdasági és társadalmi téren. A kezdetben gyengébb Dél-Korea¹ a '70-es évektől lassan átvette a vezető szerepet a szétválás előtt még nyersanyagokban gazdagabb, valamint iparilag fejlettebb Észak-Koreától², amely nem volt képes megújulni az idők során. Már a felosztás után eldőlt a két ország hidegháborúban elfoglalt helye. Az északi állam a Szovjetunió táborához csatlakozott, bár Kínával együtt ő is egyre jobban elhidegült az orosz szocializmustól és a 60-as évek végére a történelmében már egyszer megjelenő elzárkózást választotta. Ezzel szemben a Koreai Köztársaság a nyugati világ érdekszférájához tartozott, amiben az ott állomásozó amerikai katonák is szerepet játszottak³. A '90-es évek elejéig több kisebb incidens zajlott le a két ország között, azonban ez sohasem vezetett olyan mértékű konfliktushoz, mint a koreai háború volt. Dél-Korea a keleti blokk felbomlása után kezdett el közeledni a KNDK-hoz, azonban ezek a közeledési kísérletek a mai napig kétes eredményekkel zárultak.

Az észak-koreai atomprogram komoly kihívást okozott mind a délieknek, mind a környező országoknak és az USA-nak. Erre a problémára válaszul kezdődtek meg a hatoldalú tárgyalások, melyek 2008-ig zajlottak és remélhetőleg a közeljövőben folytatódnak.

Mindezek mellett a '90-es évektől egy jelentős mértékű élelmiszersegélyezés indult meg Észak-Korea irányába. Ennek egyik oka a félresikerült gazdaságpolitika és a tartósan fennálló élelmiszerhiány. Kim De Dzsung, Dél-Korea egykori államfőjének „napfénypolitikája”, amely az együttműködést helyezte előtérbe, szinte feltétel nélkül küldte az élelmiszert északra ezzel akaratlanul is, de elősegítette a phenjani rezsim fennmaradását.

¹ Koreai Köztársaság

² Koreai Népi Demokratikus Köztársaság

³ A Dél-Koreában tartózkodó amerikai csapatok neve: USFK (United States Forces Korea)

Jelen tanulmány középpontjában Észak-Korea számára nyújtott segélyezés áll. Milyen hibái vannak a KNDK-nak nyújtott segélyezési politikának és miben lenne érdemes változtatni a jövőben?

Történelmi áttekintés a '90-es évekig

A Koreai-félsziget eseményeit, valamint Észak-Korea viselkedését a nemzetközi viszonyokban nem lehet értelmezni a XX. század elején és közepén történt események nélkül. 1910-ben az akkor még egységes Koreai Császárságot koloniális uralomba vonta a Japán Császárság, ezt követően egészen 1945-ig nem beszélhetünk szuverén Koreáról⁴. A második világháború utolsó éveiben azonban felszínre került a félsziget problémája. A Kairó konferencián, 1943-ban a szövetséges hatalmak és a Kuomintang Kína kinyilvánították a szükségességét egy független és szuverén Koreának⁵. Washingtonban az amerikai döntéshozók a 38. szélességi foknál állapították meg az ideális választóvonalat a két felszabadítási zóna között. A felszabadítási terv szerint északot az orosz csapatok, a déli részt pedig az Egyesült Államok szabadította volna fel. A Szovjetunió miután hadat üzent Japánnak elfogadta a tervet⁶ és az amerikai csapatokat megelőzve érte el a kijelölt választóvonalat. A nemzetközi kapcsolatokban ekkor már érezhető volt, hogy a világháborút egy újabb konfliktus fogja felváltani: a szovjet-amerikai szembenállás.

A szovjet döntéshozók körültekintőbbek és tájékozottabbak voltak a koreai helyzetről, mint az amerikaiak. Moszkva támogatta a nemzeti megmozdulásokat, köztük kiemelten Kim Ir Szen-t a későbbi északi államfőt és az általa vezetett mozgalmat⁷. Az Egyesült Államok ezzel szemben minden népi és nemzeti megmozdulást megpróbált megakadályozni, mert attól tartott, hogy a szovjet befolyás miatt kommunista állam alakulhat ki. Dél-Koreában ennek következtében az ultrakonzervatív Li Szin Man került hatalomra. A szembenállás következményeként 1948. augusztus 15-én létrejött a Koreai Köztársaság a félsziget déli részén és erre válaszul még ebben az évben szeptember 9-én Kim Ir Szen kikiáltotta a Koreai Népi Demokratikus Köztársaságot is. A két ország között rendszeres összetűzések alakultak ki a határvidéken. 1949-re mindkét országból kivonták

⁴ Edward A. Olsen: Korea, the Divided Nation (Westport, Conn. : Praeger Security International, 2005) 55.o.

⁵ U.o. 56. o.

⁶ U.o. 62.o.

⁷ U.o. 65.o.

az orosz és amerikai katonákat. Északon azonban az orosz vezetés segített felfegyverezni a népi hadsereget, ezzel ellentétesen az USA megpróbálta minimumon tartani a fegyverkezését az újonnan létrejött déli államnak, mert tartottak Li Szin Man agresszív politikájától. Egy évvel később azonban, 1950 június 25-én, a két ország közötti konfliktus elkerülhetetlenné vált amikor a KNDK támadást indított déli szomszédja ellen⁸.

A véres háborút váltakozó sikerekkel vívták a déliek oldalán becsatlakozó ENSZ erők⁹ és az északiak segítségére siető kínai népi önkéntesek. A fegyverszünetre 1953. július 27-én került sor, ahol kijelölték a már korábbi 38. szélességi fokot választóvonalnak a két ország között. Békeszertződést nem kötöttek. Észak-Korea és Dél-Korea a mai napig háborúban állnak egymással hivatalosan.

A háború után a KNDK gazdaságilag erősebb és ásványkincsekben gazdagabb ország volt, melynek területén nem állomásoztak idegen katonák. Kim Ir Szen 1955-ben bejelentette a „dzsucse” ideológiát¹⁰ mely a mai napig meghatározó szerepet tölt be Észak-Koreában. Az ideológia fő jellegzetességei folyamatosan „fejlődtek” az idő során, de a másoktól való politikai függetlenség, a gazdasági önellátás és a katonaság önmagára való támaszkodása már a kezdetekben is a legfontosabb alapelvek voltak¹¹. A Koreai Munkáspárt és Kim Ir Szen ezt az ideológiát kihasználva tudta maga alá szervezni az embereket és korlátlan, valamint feltétlen hűséget megkövetelni tőlük. A „Nagyszerű Vezető”¹² halála után¹³ fia, Kim Dzsongil adoptálta ezt az ideológiát, de a jelenlegi vezér, Kim Dzsongun, csak pár hónapos vezetése után nem lehet következtetéseket levonni, hogy változtatni fog-e ezen ideológián. A „dzsucse” felfogás nélkül azonban nem lehetne megérteni, hogy miért Észak-Korea a mai napig az egyik legelzártabb ország a világon és miért van egy személynek, vagy pártnak ekkora hatalma népe fölött. A későbbi történelmi eseményeket, az atomprogramot és az elhibázott gazdaságpolitikákat ezen ideológiát figyelembe véve kell szemlélni.

A két Korea között 1953-tól 1988-ig bezárólag számos kisebb-nagyobb konfliktus volt. Phenjan egészen 1988-ig törekedett arra, hogy fegyveres úton egyesíteni tudja a félszigetet. Pak Csong Hi dél-koreai államfő ellen 1968 januárjában merényletet kíséreltek

⁸ U.o. 74.o.

⁹ Az ENSZ csapatait az USA vezetésével annak szövetségesei alkották

¹⁰ Juche[Self-Reliance or Self-Dependence] <http://www.globalsecurity.org/military/world/dprk/juche.htm>

¹¹ Grace Lee : The political Philosophy of Juche (Stanford Journal of East Asian Affairs, Summer 2003.) <http://www.stanford.edu/group/sjeaa/journal3/korea1.pdf>

¹² „Great Leader”, Kim Ir Szen

¹³ David E. Sanger: Kim Il Sung dead at age 82, *The New York Times*, 1994.07.09.

<http://www.nytimes.com/1994/07/09/world/kim-il-sung-dead-at-age-82-led-north-korea-5-decades-was-near-talks-with-south.html?pagewanted=all&src=pm>

meg északi kommandósok¹⁴. A fegyveres egység az elnöki rezidenciába akart bejutni és megölni az elnököt, azonban a rezidencia előtt megállították őket, de csak egyiküket tudták elfogni¹⁵. A következő merényletkísérletet egy Japánban élő észak-koreai diák követte el Pak Csong Hi ellen 1974-ben¹⁶. Egy, az elnök által tartott nyilvános beszéden megpróbálta lelőni államfőt, azonban mellélőtt és annak feleségét találta el. Kilenc évvel később 1983-ban Pak Csong Hi utódja, Cson Tuhvan ellen kíséreltek meg robbantásos merényletet Burmában egy diplomáciai találkozón. Az elnök pár perccel később érkezett a helyszínre, mint az tervezve volt, így elkerülte az időzített bomba robbanását azonban számos dél-koreai diplomata meghalt. Az előbb említett merénylet azonban így sem a legvéresebb volt. 1987-ben észak-koreaiak felrobbantottak egy Korean Airlines által üzemeltetett utasszállító repülőgépet Thaiföld légterében melyben mind a 115 ember meghalt¹⁷. Az eddig felsorolt merényletkísérleteket és robbantásokat a KNDK mindeddig nem ismerte el és provokációval gyanúsítja Dél-Koreát és az Egyesült Államokat.

Észak-Korea magatartása az 1988-as szöuli olimpia után változott meg. Érzékelte, hogy Dél-Korea mind gazdaságilag, mind társadalmilag elfogadtatta magát a nemzetközi közösséggel és előnyben részesült Phenjannal szemben. Ezeket mérlegelve a Kim Ir Szen által vezetett rezsim elvetette a fegyveres egyesítés gondolatát és inkább a belső problémákra és a hatalom megtartására fordította figyelmét.

Az 1990-es évek elején míg Dél-Koreában hatalmas gazdasági növekedés zajlott le addig északon ezzel szemben az ellentéte történt. Ennek oka, hogy Phenjan az 1960-as években nagy mennyiségű hitelt vett fel külföldről annak érdekében, hogy beindítsa nehézipari beruházásait. Abban bíztak, hogy ha ezek a beruházások sikeresek lesznek akkor az általuk termelt pénzüsszezből vissza tudják fizetni a hiteleket. A '70-es évek végére azonban már fizetéseképtelenné vált az ország és ezt súlyosbította a '80-as évekbeli elhibázott mezőgazdasági politika, melynek célja a rizstermelés növelése lett volna, de ehelyett áradásokat okozott és a maradék termést is elpusztította.

Az észak-koreai atomprogram

¹⁴ Edward A. Olsen i.m. 122. o.

¹⁵ Az elfogott kommandós neve Kim Sin Dzsu. Meglepően alakult az élete az elfogás után, ma egy templomban dolgozik. Lásd: John M. Glienna: The face of South-Korea's Boogeyman, *Los Angeles Times*, 2010.07.18. <http://articles.latimes.com/2010/jul/18/world/la-fg-korea-spy-20100718>

¹⁶ North Korean Agents in Rangoon 1983, <http://www.onwar.com/aced/data/kilo/korea1983.htm>

¹⁷ Edward A. Olsen i.m. 123.o.

A Koreai Népi Demokratikus Köztársaság katonai kiadásai az 1990-es években a térség nagyhatalmaival képest kis ország lévén alulmaradtak, de mind létszámban, mind pedig GDP arányos ráfordításban a világelső között volt¹⁸.

1. táblázat: *Katonai kiadások Milliárd USD-ben, 2003-as árfolyamon*

	1990	1995	2000	2004
USA	431282	336635	322309	455304
Oroszország	116023	14700	14200	19400
Kína	12277	14000	22200	35400
Dél-Korea	10112	12501	13450	15488
Észak-Korea ¹⁹	28,8	N/A	20	27,9

Forrás: Torzsa István: Az észak-koreai nukleáris program és annak hatása Északkelet-Ázsia biztonságára (Budapest: ELTE Történettudományi Doktori Iskola, 2006) 32.o.

2. táblázat: *Katonai kiadások a GNP százalékában*

	1990	1995	2000
USA	5,3	3,8	3,1
Oroszország	12,3	4,1	3,2
Kína	2,7	1,8	2
Dél-Korea	3,7	2,9	2,5
Észak-Korea ²⁰	27	27	27

Forrás: Torzsa István: Az észak-koreai nukleáris program és annak hatása Északkelet-Ázsia biztonságára (Budapest: ELTE Történettudományi Doktori Iskola, 2006) 32.o.

3. táblázat: *Katonai erők, fő*

	1997
USA	1530000
Oroszország	1300000
Dél-Korea	670000
Észak-Korea	1100000

Forrás: Torzsa István: Az észak-koreai nukleáris program és annak hatása Északkelet-Ázsia biztonságára (Budapest: ELTE Történettudományi Doktori Iskola, 2006) 33.o.

¹⁸ Pontos adatok nincsenek, de feltehetőleg a kiadások és a létszám jelenleg is az 1990-es évek körüli szinten van.

¹⁹ Észak-Korea adatai a Dél-Koreai becslések alapján lettek kiszámítva

²⁰ Dél-koreai számítások szerint Észak-Korea a GNP átlagában évi 27 %-ot költ katonai kiadásokra. Lásd: Defense White Paper 2004, The Ministry of National Defense, The Republic of Korea, 288. o.

Észak-Koreában a korábban már említett pénzügyi és gazdasági válság mellett fenntarthatatlanná kezdett válni a rendszer finanszírozása. A politikai és katonai megfontolások mellett a kiadások csökkentése is szerepet játszhatott abban, hogy Phenjan az atomfegyver kifejlesztését tűzte ki célul a '90-es évektől. A nukleáris elrettentés politikáját alkalmazva csökkenthette volna haderejét és kiadásait, nem katonai jellegű eredményként pedig az atomenergia megszüntethette volna a nagyfokú energiafüggőségét más országoktól, főleg Kínától, aki Észak-Korea legnagyobb kereskedelmi partnere és fő üzemanyag ellátója²¹. Phenjan már 1990 előtt is próbált atomenergiát használni valamint atomfegyvert fejleszteni, azonban csak 1993-ban jutott el odáig, hogy ez tényleges problémát jelentsen a térség nagyhatalmainak.

A Nemzetközi Atomenergia Ügynökség 1993-ban kiegészítő ellenőrzések megtartását kérte az észak-koreai atomlétesítményekben²². Phenjan a kérést elutasította válaszul 1993. március 12-én bejelentette, hogy kilép az Atomsorompó Egyezményből(NPT)²³. Az NPT-ből beharangozott kilépéssel való fenyegetés a két ország által 1991 december 31-én aláírt Közös nyilatkozat²⁴ megsértését jelentette amelyben a Koreai-félszigetet atommentes övezetté nyilvánították ki. A kilépési nyilatkozatot végül kormányközi tárgyalások és ENSZ nyomás hatására a KNDK visszavonta júniusban²⁵. A feszültséget a félszigeten Jimmy Carter 1994. június 15-ikei²⁶ látogatása enyhítette. Carter elérte, hogy Kim Ir Szen felfüggeszse atomprogramját és cserébe az Egyesült Államok segítséget nyújtson két könnyűvízes reaktor megépítésében²⁷. A két ország 1994. október 21-én Genfben a tárgyalásokat lezáróan aláírtak egy keretszerződést²⁸. Még ebben az évben meghalt Kim Ir Szen és fia Kim Dzsongil vette át a hatalmat. Ez a hatalomátvétel példa nélküli volt a szocialista államok körében ugyanis se a Szovjetunióban, se Kínában, se a volt keleti blokkban nem fordult még elő, hogy vér szerint öröklődjön a hatalom. Mindig az aktuális, legerősebb párttisztviselő vette át a

²¹ The China-North-Korea Relationship, <http://www.cfr.org/china/china-north-korea-relationship/p11097>

²² Torzsa i.m. 44. o.

²³ Az atomsorompó Egyezmény későbbiekben NPT néven is szerepel

²⁴ B-K Kim: Step-By-Step Nuclear Confidence Building On The Korean Peninsula: Where Do We Start?, <http://isis-online.org/uploads/conferences/documents/kimpaper.pdf>

²⁵ IAEA and Phenjan http://www.iaea.org/newscenter/focus/iaeadprk/fact_sheet_may2003.shtml

²⁶ Torzsa i.m. 65.o.

²⁷ Az USA ezenkívül vállalta, hogy a reaktorok megépítéséig kőolaj szállítmányokat ad Phenjannak. Lásd: Torzsa i.m. 67. o.

²⁸ Agreed Framework of 21 October 1994 Between the United States of America and The Democratic People's Republic of Korea, Genf, 1994.10.21.
www.iaea.org/Publications/Documents/Infocircs/Others/infocirc457.pdf

hatalmat és nem apáról-fiúra szállt. Kim Dzsongil hatalmának megszilárdításának érdekében megerősítette a katonaság szerepét.

Észak-Korea 2002-ben újraindította atomprogramját. Az újraindításhoz az Egyesült Államok 2001. szeptember 11-ikei terrortámadás utáni külpolitikai magatartásának változása is hozzájárult. November végén az USA felhívta a KNDK és Irak figyelmét, hogy be kell engedniük a nemzetközi fegyverellenőröket az országba²⁹. George W. Bush 2002. január 29-ei beszédében pedig az északi rezsimet a „gonosz tengelyén” fekvő országnak nevezte³⁰. Ez Phenjanban egy erősen negatív töltetet adott a nyugat felé nyitással kapcsolatban. Észak-Korea jogosan tarthatott attól, hogy az USA háborút indít ellene, figyelembe véve, hogy 1 évvel később a listán szereplő másik ország, Irak ellen az USA háborút indított azzal az indokkal, hogy Szaddam Husszein tömegpusztító fegyverekkel rendelkezik. Phenjan 2002. decemberében az atomprogram újraindítása mellett döntött³¹. A nukleáris program újraindításával egy időben kiutasította a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség embereit az országból és 2003. január 10-én Phenjan ismét bejelentette, hogy kilép az Atomsorompó Egyezményből³². Ebben az évben egyre több közös amerikai-dél-koreai hadgyakorlatot tartottak a határvidéken, ezzel is demonstrálva, hogy nem nézik jó szemmel az északi atomprogramot.

Phenjan 2003 augusztusában beleegyezett, hogy a nukleáris programjáról hatoldalú tárgyalásokon keresztül egyeztessen a térség hatalmaival. A hat oldal: Kínai Népköztársaság, Amerikai Egyesült Államok, Japán, Koreai Köztársaság, Koreai Népi Demokratikus Köztársaság és Oroszország. A tárgyalások fő célja, hogy békés eszközökkel találjon módot az észak-koreai nukleáris program által előidézett válság rendezésére³³. Az első tárgyalást április végén tartották Pekingben. A tárgyalásokat egészen 2006-ig viszonylagos rendszerességgel tartották azonban 2006-ban megrekedtek a tárgyalások, ennek fő oka, hogy Phenjan a Kínai határ közelében kísérleti atomrobbantást hajtott végre. Ezt mind az ENSZ, az EU és Kína is elítélte. Az utóbbi „súlyos veszteség” volt Phenjannak, mivel Kína az egyetlen támogatója az északi rezsimnek. . Ezek az országok

²⁹ North Korea Must Abandon Chemical, Biological Weapons (Korea Focus, 2001 November-December)

³⁰ Bush State of the Union, *CNN* 2002 01. 29.

<http://edition.cnn.com/2002/ALLPOLITICS/01/29/bush.speech.txt>

³¹ Chronology of U.S. – North Korean Nuclear and Missile Diplomacy

<http://www.armscontrol.org/factsheets/dprkchron>

³² Statement of DPRK Government on its withdrawal from NPT. 2003 01. 10.

http://web.archive.org/web/20060219055940/http://www.nautilus.org/DPRKBriefingBook/agreements/Ca_nKor_VTK_2003_01_10_dprk_statement_on_withdrawal_from_npt.pdf

³³ Torzsa i.m. 128.o.

szankciókat hoztak Phenjan ellen, ezek közül néhány: magas rangú észak-koreai tisztségviselők, akik részt vettek az atomprogramban, bankszámláinak befagyasztása, valamint ezen személyeknek a vízum adás tiltása, ezenkívül tilos volt Phenjannak eladni nukleáris alapanyagokat, fegyvereket³⁴.

A hatoldalú tárgyalások 2007 februárjában kezdődtek újra. Megállapodás született, hogy Phenjan felhagy nukleáris programjával és cserébe energiasegélyt kap a másik öt országtól, azonos mértékben. A kapcsolatok javultak egészen 2007 végéig ekkor ugyanis a konzervatív párt nyerte meg a választást Dél-Koreában. A Li Mjong Bak által vezetett párt merőben eltérő politikát alkalmazott Észak-Korea ellen. Kevésbé engedékenyebbek voltak szomszédjukkal, valamint a támogatások mértékét is csökkentették. Kim Dzsongil rezsimje 2009 közepén bejelentette, hogy újraindítja atomprogramját³⁵.

A nukleáris program újraindításának hírére még jobban elhidegült az amúgy sem engedékeny Dél-Korea kapcsolata északi szomszédjával. Tovább súlyosbította a helyzetet, hogy 2010 márciusában az északiak megtorpedóztak és elsüllyesztettek egy déli hadihajót, a Csonant. Az incidensben 46 dél-koreai tengerész halt meg³⁶. Novemberben pedig mindeddig tisztázatlan okok miatt a KNDK a határ menti, Dél-Koreához tartozó Yonpjong szigeteket bombázta. A támadásban két civil és két katona meghalt, valamint 15 ember megsérült³⁷. Mindeközben Phenjan nem volt hajlandó tárgyalásokat folytatni az USA-val és Dél-Koreával³⁸. Az Egyesült Államok 2010 decemberében elutasította a hatoldalú tárgyalások lehetőségét mindaddig, amíg a KNDK nem változtat a magatartásán a nemzetközi kapcsolatokban³⁹. A 2011-es évben számos kétoldalú tárgyalás folyt Phenjan és Washington között. A legújabb, 2012. februári Észak-Koreai bejelentés szerint Phenjan felfüggeszti atomprogramját és beengedi a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség ellenőreit⁴⁰, azonban a 2012. április 13-án végrehajtott, az ENSZ BT által is elítélt⁴¹ északi

³⁴ Varró Alexandra: Civakodó testvérek, www.biztonsagpolitika.hu 2009.02.13.

³⁵ Mark Landler: North Korea Says It Will Halt Talks and Restart Its Nuclear Program, *The New York Times* 2009.04.14. http://www.nytimes.com/2009/04/15/world/asia/15korea.html?_r=1&ref=global-home

³⁶ South Korea holds funeral for 46 sailor, *CNN* 2010.04.29. http://articles.cnn.com/2010-04-29/world/south.korea.ship.funeral_1_seoul-north-korea-south-koreans?_s=PM:WORLD

³⁷ South Korea: Artillery firing from North Korea stays on North's side. *CNN* 2010.10.08. http://articles.cnn.com/2010-12-08/world/koreas.artillery.sound_1_artillery-fire-south-korean-joint-chiefs-north-korea?_s=PM:WORLD

³⁸ North Korea rejects new talks with 'sinister' South, *BBC* 2011.02.10. <http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-pacific-12413510>

³⁹ North Korea: US rules out resuming nuclear talks, *BBC* 2010.12.21. <http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-pacific-12053295>

⁴⁰ Jayshree Bajoria: The Six-Party Talks on North Korea's Nuclear Program, *Council on Foreign Relations* 2012.02.29. <http://www.cfr.org/proliferation/six-party-talks-north-koreas-nuclear-program/p13593>

⁴¹ Louis Charbonneau: U.N condemns North Korea launch, warns on nuclear test, *Reuters* 2012.04.16. <http://www.reuters.com/article/2012/04/16/us-korea-north-un-idUSBRE83F03E20120416>

nagy hatótávolságú rakétakísérlet megint lelassíthatja a tárgyalások újratezdését.

Miért volt fontos az észak-koreai atomprogram történetéről beszélni egy fejezeten keresztül mikor ezen mű fő témája a segélyezés? Phenjan a követeléseit, melyek sokszor a segélyezést és az energiaszállítmányok újraindítását tűzik ki célul, a nukleáris program leállításával, vagy épp újraindításával tudja részben elérni, ezért elkerülhetetlen az atomprogram áttekintése. A következő fejezetekben ezért ne felejtjük el, hogy a külföldi támogatások jelentős részénél az északi atomfegyvertől való félelem is szerepet játszik.

A segélyezés

Energiasegélyek

Phenjan a nemzetközi energiatámogatások egy jelentős részére a bi- és multilaterális kormányközi tárgyalások során kapott ígéretet. A legnagyobb segélyezők között kitűnik az Egyesült Államok, Dél-Korea és Japán. A következő bekezdésben az általuk nyújtott energiatámogatásokat mutatom be.

KEDO

A már korábban említett 1993-as északi atomprogram miatti konfliktus járult hozzá először, hogy Észak-Korea támogatást kapjon az USA-tól valamint déli szomszédjától. Az ellentéteket a Washington és Phenjan között aláírt Keretmegállapodás⁴² zárta le. A szerződés első pontja szerint az Egyesült Államok garanciát vállalt, hogy 2003-ig bezárólag felépít egy 2000MW teljesítményű könnyűvízes reaktort a KNDK számára. A szerződés 2. pontja alapján pedig Phenjan évi 500 ezer tonna nehézelaj szállítmányt kap a könnyűvízes reaktorok megépítéséig, kárpótlásul a kísérleti reaktorok leállításáért. Ezek megvalósítására 1995. március 9-én Dél-Korea, Japán és az Amerikai Egyesült Államok létrehozta a KEDO⁴³ szervezetét melynek célja a könnyűvízes reaktor megépítése és leszállítása volt, ennek becsült költsége elérte az 5,2 milliárd USD-t⁴⁴. A költségek jelentős részét, 70%-át, Szöul vállalta magára, de az 1997-es ázsiai pénzügyi válság miatt ezt a számot csökkentették 60%-ra.⁴⁵ A 2003-ra tervezett céldátum már 1998-ban sem tűnt teljesíthetőnek, mert a támogató felek nem tudtak megegyezni a költségek felosztásában

⁴² Lásd 6. oldal

⁴³ KEDO- Korean Peninsula Energy Development Organization, http://www.kedo.org/au_history.asp

⁴⁴ Torzsa i.m. 88.o.

⁴⁵ U.o. 88.o.

valamint Washingtonban a Kongresszus nem szavazta meg az ehhez szükséges pénzügyi forrásokat, melyet még Clinton elnök ígért Észak-Koreának⁴⁶. Öt évvel a Keretmegállapodás után ezeket a tényeket alapul véve Phenjan a szerződés megszegésével vádolta meg az USA-t és az atomprogramjának újraindításával fenyegetőzött. A feszültséget csökkentette, hogy az amerikai kongresszus megszavazta a KEDO-nak szánt 35 millió dollárt 1999-ben melyet a nehézolaj leszállítására fordítottak.⁴⁷ Phenjan csalódását azonban ez sem orvosolta és 2002-ben újraindította az atomprogramját, mellyel megpecsételte a KEDO sorsát, melyet 2005-ben véglegesen le is állítottak. A 3. táblázat bemutatja az egyes országok befizetését 2005-ig.⁴⁸

4. táblázat: Az egyes országok támogatásai a KEDO-nak

	Támogatás összege (USD)
Dél-Korea	1,454,649,042
Japán	498,485,755
Amerikai Egyesült Államok	405,106,000
Európai Atomenergia Közösség	122,377,723
Magyarország	10,000

Forrás: KEDO Annual Report 2005, http://www.kedo.org/pdfs/KEDO_AR_2005.pdf

A hatoldalú tárgyalások

A hatoldalú tárgyalások során Phenjan többször is ígéretet kapott energiasegélyekre a nukleáris program leállításáért cserébe. A harmadik fordulóra 45 ezer tonna/hó nehézolaj szállításáról szóló kompenzációs tervvel készültek a nagyhatalmak a nukleáris program leállításáért cserébe melyet közösen szállítottak volna le⁴⁹, de Phenjan makacssága miatt ez a terv nem valósult meg. A 2007-es ötödik fordulóra sikerült közös nevezőre jutni és február 13-án egy tervet dolgoztak ki a még 2005. szeptember 19-én kiadott közös nyilatkozat megvalósítására.⁵⁰ A terv alapján az 5 tárgyalófél 50 ezer tonna nehézolajat szállít le rövid időn belül Észak-Koreának és további 1 millió tonnát később. Az első 50

⁴⁶ U.o. 76.o.

⁴⁷ KEDO <http://www.nti.org/treaties-and-regimes/korean-peninsula-energy-development-organization-kedo/>

⁴⁸ A lista nem teljes ugyanis közel 30 állam járult hozzá a költségekhez, így csak a 4 legfontosabb befizetőt és hazánkat emeltem ki.

⁴⁹ Torzsa i.m. 139.o.

⁵⁰ North Korea – Denuclearizaion Action Plan, Washington DC, 2007.02.13.
<http://www.grip.org/bdg/pdf/g0987.pdf>

ezer tonnát Dél-Korea a tárgyalások után pár héttel le is szállította⁵¹, ezzel meggyőzve a kételkedő Phenjant, hogy nyissa meg nukleáris kísérleti központjait a NAÜ emberei előtt. Az Egyesült Államok 2008 decemberéig leszállította a rájutó 200 ezer tonnányi részt a nehézolaj szállítmányból, mely a többi országgal együtt már elérte az 550 ezer tonnát⁵². Japán kivételével⁵³ mindegyik ország leszállította az egyenkénti 200 ezer tonna nehézolajat. A 2009-es észak-koreai rakétateszt⁵⁴ és ennek nemzetközi elítélése után Phenjan újraindította atomprogramját melyet egy május 25-én tartott kísérleti robbantással hozott a világ tudtára⁵⁵. A mai napig lényeges elmozdulás nincs a 6 oldalú tárgyalások folytatásával kapcsolatban, de reményre ad okot Phenjan már említett kijelentése⁵⁶, hogy hajlandó folytatni a hatoldalú tárgyalásokat a nukleáris programja leállításáról.

A KEDO által 2003-ig nyújtott segélyek rávilágítanak arra miért fontos a segélyezés alapos koordinációja. A késlekedő szállítások miatt a KNDK jogosan érezhette azt, hogy az amerikai fél nem tartja be kötelezettségeit ezért figyelemfelkeltés céljából és a betartatás végett az atomprogram újraindításával való fenyegetés kártyájához nyúlt, mellyel akaratlanul is, de hozzájárult a KEDO bukásához. Ez a kudarc jele volt annak, hogy a KNDK és a Koreai-félsziget problémája komplexebb probléma és nem lehet csak támogatásokkal megoldani a nehézségeket. Az amerikai oldal részéről nagyobb odafigyelést igényel a félsziget helyzete. A KEDO egy meglehetősen nehéz politikai környezetben működött. Az amerikai választásokat 2000-ben megnyerő George W. Bush 2001. szeptember 11-ike után agresszívabb külpolitikát folytatott az általa meghatározott, a "gonosz tengelyén fekvő" államokkal szemben⁵⁷. Ezzel ellentétben a másik fő támogatonál, Dél-Koreában, az elnök Kim De Dzsung⁵⁸ minden eddiginél engedékenyebb

⁵¹ Peter Hayes: The Six Party Talks: Meeting North Korea's Energy Needs, *Bulletin of Atomic Scientists* 2007.11.13. <http://www.thebulletin.org/web-edition/features/the-six-party-talks-meeting-north-korea%E2%80%99s-energy-needs>

⁵² Chronology of U.S. – North Korean Nuclear and Missile Diplomacy
<http://www.armscontrol.org/factsheets/dprkchron>

⁵³ Japán egy másik kérdésben is vitában áll Észak-Koreával ugyanis Phenjan Japán állampolgárokat rabolt el az 1977-es évektől kezdődően. Lásd: Individual Cases - 17 Abductees Identified by the Government of Japan, 2011. Május. <http://www.rachi.go.jp/en/ratimondai/jian.html>

⁵⁴ North Korea missile tests defy UN, *BBC* 2009.07.04. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/8134115.stm>

⁵⁵ Justin McCurry – Tania Branigan: North Korea tests nuclear weapon 'as powerful as Hiroshima bomb', *The Guardian* 2009.05.25. <http://www.guardian.co.uk/world/2009/may/25/north-korea-hiroshima-nuclear-test>

⁵⁶ Jayshree Bajoria i.m.

⁵⁷ Lásd: 30 l.j.

⁵⁸ Kim Dae Dzsung tetteiért Nobel békedíjban is részesült 2000-ben. Lásd:

és bőkezűbb politikát folytatott Észak-Koreával szemben az egyesítés reményében. A két elnök közti különbségek nem engedtek lehetőséget a két ország között az érdekek koordinálására. Az Egyesült Államok Dél-Koreához fűződő viszonya csak 2008-tól „normalizálódott”, ekkor ugyanis az ellenzéki párt nyert a választásokon Li Mjung Bak vezetésével a Koreai Köztársaságban, egy új, konzervatívabb korszakot nyitva a KNDK-hoz fűződő viszonyban. Jelenleg is tartó elnökségének első három évében csak nagyon alacsony mértékű segílyt küldött északi szomszédjának⁵⁹. Az aktuális amerikai elnök, Barack Obama sem mutat a Clinton korszakhoz hasonló engedékenységet Phenjannal szemben.

Az előzőekben leírtak alapján megállapíthatjuk, hogy a megállapodások, tárgyalások és legfőképpen az energiatámogatások nem voltak képesek elérni céljaikat, hogy a Koreai-félsziget és a térség atommentes övezet maradjon⁶⁰.

Élelmiszersegélyezés

1990-es évek

Észak-Korea gazdasági mutatói az 1960-as évekig folyamatosan nőttek, de ettől kezdődően először stagnált majd az 1980-as évektől lassú visszaesést mutattak. A szocialista blokk felbomlása után már egy lejtmenet figyelhető meg, melynek oka a KGST megszűnése, mely legfőbb felleveője volt az északi termékeknek, például a szénnek és rizsnek melyért cserébe energiahordozókat kaptak⁶¹. Phenjan a KGST-n belül jóval a világpiaci árak alatt tudta beszerezni gazdasági szükségleteit. A nemzetközi élelmiszersegélyezést ugyan az 1995-ös nagy áradások után kezdték meg, de az élelmiszerhiány a nem életképes gazdaságpolitika miatt már azelőtt is jelen volt. A '90-es évek második felében az élelmiszerhiány miatt akár 3 millió ember is életét veszthette⁶².

http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/peace/laureates/2000/index.html

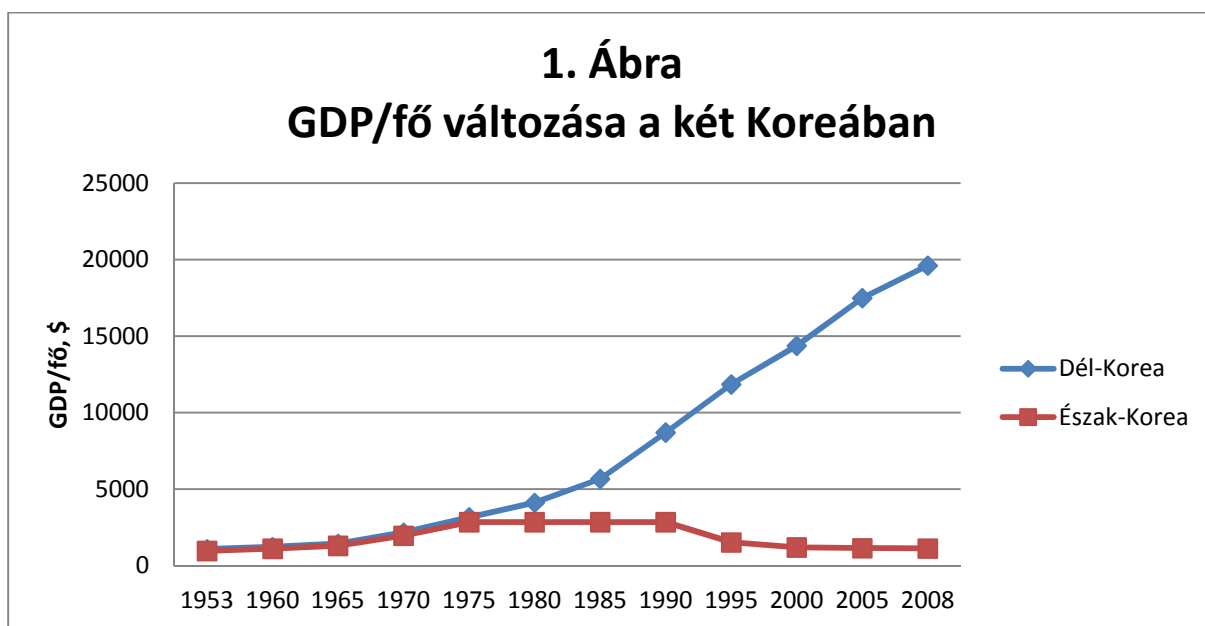
⁵⁹ Donald Kirk: South Korea Sends First Aid to North Korea in Three Years, *The Christian Science Monitor* 2010.10.25. <http://www.csmonitor.com/World/Asia-Pacific/2010/1025/South-Korea-sends-first-aid-to-North-Korea-in-nearly-three-years>

⁶⁰ Phenjant 2006 óta a 8. atomhatalomként tartják számon. Lásd: North-Korea's Nuclear Programme, *The New York Times* 2012.02.19. http://topics.nytimes.com/topics/news/international/countriesandterritories/northkorea/nuclear_program/index.html

⁶¹ Rich Ward: North Korea during the 1990s, 2009.11.10. <http://rich-ward.suite101.com/north-korea-during-the-1990s-a168018>

⁶² Pontos adatok ma sem álnak rendelkezésre, de legalább 600 ezer fő halálával számolnak. Lásd: Mark E. Manyin – Mary Beth Nikitin: Foreign Assistance to North Korea, *Congressional Research Service*

Az 1. grafikon bemutatja Észak- és Dél-Korea GDP/fő változását az idő során.

Forrás: The Conference Board – Total Economy Database <http://www.conference-board.org/data/economydatabase>⁶³

Segélyezés

Észak-Korea nemzetközi élelmiszersegélyezése közvetlenül az 1995-ös áradások után kezdődött meg és az azóta elküldött élelmiszer mértéke eléri a 12 millió tonnát⁶⁴. A fő segélyező országok a következők voltak: USA, Dél-Korea, Kína, Japán, vagyis a hatoldalú tárgyalások résztvevői⁶⁵. Az általuk nyújtott támogatás az összesített segélyek közel 75 százalékát adja⁶⁶. Rajtuk kívül az Európai Unió országai és Ausztrália adtak jelentősebb mértékű segélyt. Az élelmiszert minden ország másféleképp jutatta el Phenjanhoz, de Kína és Dél-Korea kivételével⁶⁷ a World Food Programme-on keresztül küldték a segély nagy részét, a fennmaradó kis részt pedig az északon tevékenykedő NGO-k kapták meg.

World Food Programme

A World Food Programme(WFP) az ENSZ égisze alá tartozó szervezet melyet

2012.03.20. 12.o.

⁶³ Az adatbázis a GDP megadásánál az 1990 International Geary-Khamis dollars mértékegységet használta

⁶⁴ World Food Program's Food Aid Information System adatbázisa <http://www.wfp.org/fais/>

⁶⁵ Kivéve Oroszország

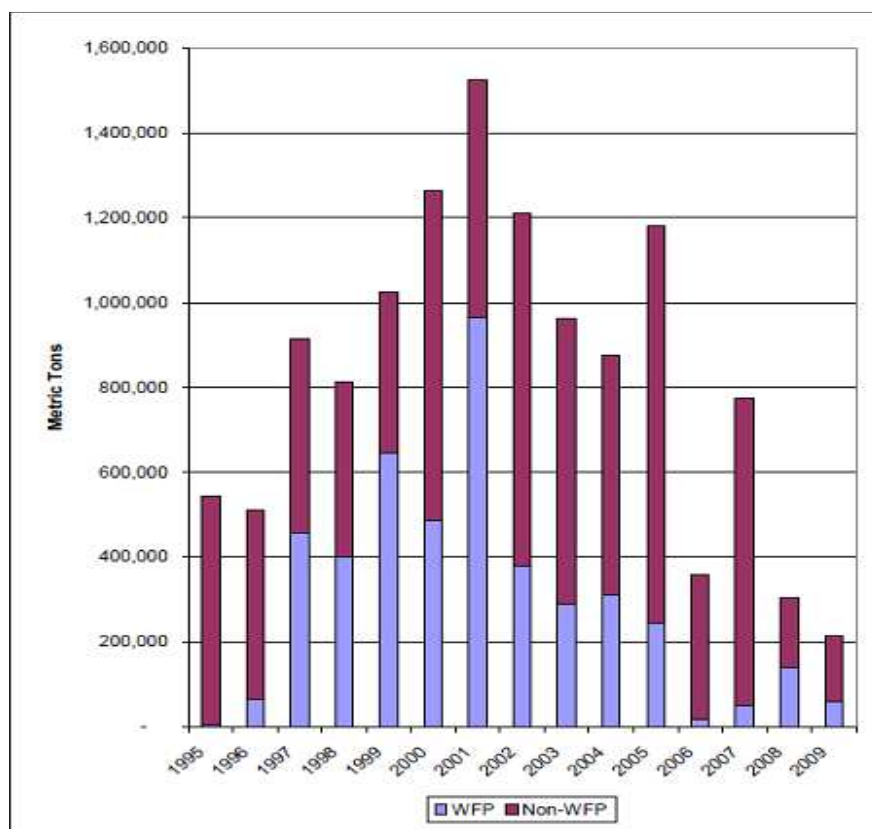
⁶⁶ World Food Program's Food Aid Information System adatbázisa <http://www.wfp.org/fais/>

⁶⁷ Kína és Dél-Korea segélyeik jelentős hányadát közvetlenül adták Phenjannak

1961-ben hoztak létre és 1963-ban kezdte meg működését Római központtal⁶⁸. Fő célja az élelmiszersegélyezés melyet testvérszervezetével, a FAO-val⁶⁹ együttműködve lát el. A szervezet költségvetése a tagállami adományokból, felajánlásokból jön össze.

1. kép :

Az összes Észak-Koreának küldött segély és a WFP részesedése

Forrás: Mark E. Manyin – Mary Beth Nikitin: Foreign Assistance to North Korea, *Congressional Research Service* 2012.03.20. 13.o. <http://www.fas.org/sgp/crs/row/R40095.pdf>

A szervezet Észak-Koreában 1995-ben kezdte meg első misszióját a nagy áradások után és az azzal kezdődő éhínségre reagálva⁷⁰. Az 1. kép mutatja be a WFP szerepét és részesedését az Észak-Koreának szállított élelmiszersegélyekben. Az 1995-ös évben 21 ezer tonna élelmet szállított 9,76 millió dollár értékben⁷¹. Ez a szám 2001-ben érte el a maximumot amikor közel 1 millió tonna élelmiszert osztottak szét a program keretében, de

⁶⁸ World Food Programme <http://www.wfp.org/faqs#faq4>

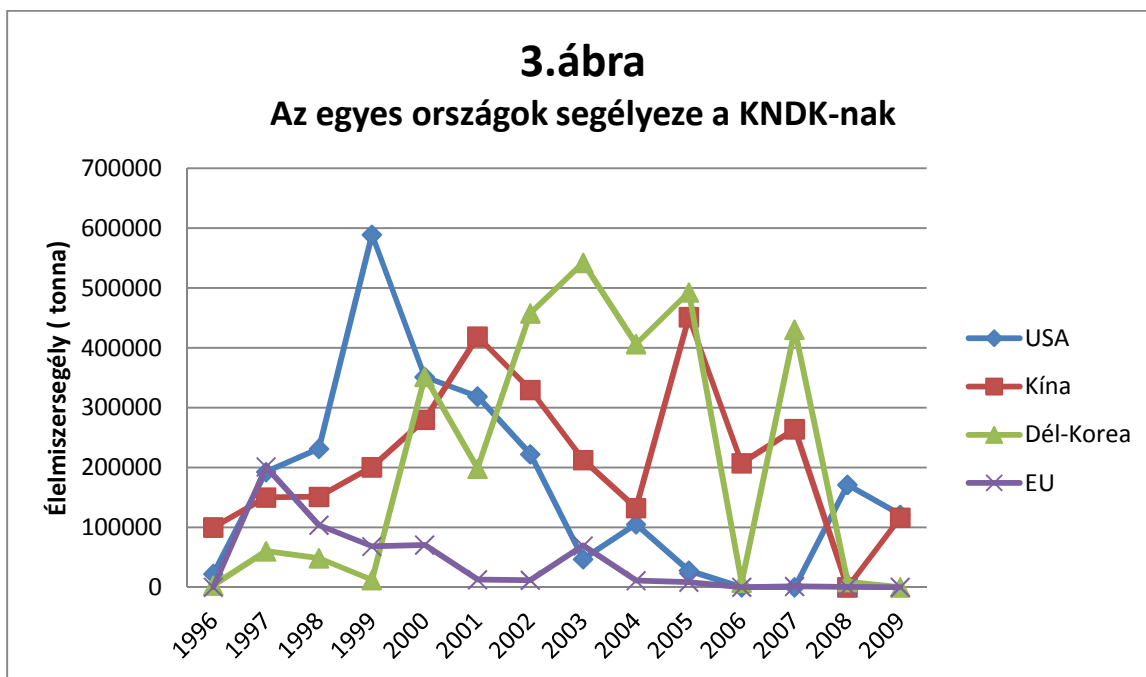
⁶⁹ Food and Agriculture Organization

⁷⁰ WFP – DPRK, Overview <http://www.wfp.org/countries/Korea--Democratic-People-s-Republic--DPRK-/Overview>

⁷¹ World Food Programme and North Korea: WFP has fed millions, *Reliefweb* 2000.10.25. <http://reliefweb.int/node/71114>

ezután folyamatosan csökkent az újraindított Phenjani atomprogram és az egyre nehézkesebbé segélyellenőrzés miatt.

A WFP 2011. április 29-én vészsegélyezést indított meg a szokatlanul hideg tél és a tartósan alacsony élelmiszertermelés miatt fellépő újabb éhezési hullám miatt⁷². Tizenkét hónap alatt (2011. Április – 2012. Március) 310,532 tonna élelmiszert sikerült leszállítani 131,6 millió dollár értékben⁷³.

Forrás: World Food Program's Food Aid Information System adatbázisa

Dél-Korea

A Koreai Köztársaság a legnagyobb segélyezője Phenjannak, összesen 3,250,000 tonna segélyt küldött 2010-ig⁷⁴. A 3. ábrán jól látható, hogy a kezdetben alacsony szinten tartott segélyek ugrásszerűen megnőttek miután Kim De Dzsung megnyerte az elnöki választásokat Dél-Koreában 1998-ban. A liberálisabb bel- és külpolitikát folytató elnök a „napfénypolitikája” Phenjant folyamatos élelmiszerral látta el. Hitt benne, hogy

⁷² WFP Launches Emergency Operation to Support 3,5 mln Vulnerable people in DPRK, *WFP News* 2011.04.29. <http://www.wfp.org/news/news-release/wfp-launches-emergency-operation-support-35-mln-vulnerable-people-dprk>

⁷³ Emergency Operation (EMOP200266), 1. oldal
http://one.wfp.org/operations/current_operations/project_docs/200266.pdf

⁷⁴ World Food Program's Food Aid Information System adatbázisa

együttműködéssel lehetséges közelebb hozni a két országot. Rövid távon meg is valósult a terv, erre példa a 2000. június 13-15-ig tartó Korea-közi csúcstalálkozó ahol először találkoztak a két ország vezetői a szétszakadás óta és közös nyilatkozatot is tettek a együttműködésről⁷⁵. A találkozást és magát a napfénypolitikát is beárnyékolta a később napvilágot látott információ, hogy Szöul pár nappal az esemény előtt 450 millió USD-t utalt át Phenjannak a találkozóért „cserébe”⁷⁶. Amikor a WFP-n keresztül küldött nemzetközi szállítmányok csökkentek akkor Szöul növelte a közvetlen segélyezést, hogy javítson az Észak-Koreában minden évben közel 1 millió tonnás élelemhiányon⁷⁷. Az élelmiszersegélyek szinte feltétel nélküli küldését a 2008-ban megválasztott Li Mjong Bak, konzervatív elnök állította le és a 3. ábrán is látszódik, hogy szinte teljesen leállt az szállítás azóta.

Dél-Korea lehetséges céljai az élelmiszersegélyezéssel sokszínűek lehetnek. Egyrészt az élelmiszer küldésével a bilaterális kapcsolatok javítása és ezen keresztül érdekeinek könnyebb érvényre juttatása, kifejeztem az atomprogrammal kapcsolatos kérdésekben és a későbbi déliek által irányított egyesítésben. Másrészt nem szabad elfelednünk, hogy bár két országról beszélünk, de egy nemzetről és ezért a segélyezés egyik indoka pusztán érzelmi alapokon is nyugodhat, hogy a jobb körülmények között élő dél-koreai állampolgárok támogassák a szegénységben élő északi „testvéreket”. Harmadrészt pedig az élelmiszersegélyezéssel elkerülhetik mind rövid, mind hosszú távon egy humanitárius katasztrófa bekövetkeztét melynek következményeként jelentős számú menekült érkezne az országba, mely komoly gazdasági terheket róna Dél-Koreára.

Kína

Kína a második legnagyobb donor ország, 3,02 millió tonna élelmiszert küldött összesen 2010-ig bezárólag⁷⁸. Peking Észak-Korea utolsó szövetségeseként még Dél-Koreánál is kevesebb feltétellel küldi a segélyeket. Hasonlóság még Szöul és Peking között, hogy mindketten nagymennyiségű közvetlen szállítást hajtottak végre és nem a WFP-n keresztül adják a döntő hányadát az élelmiszernek, valamint, ahogy a 3. ábra is jól mutatja a többi országgal ellentétben Kína 2004 és 2008 között is jelentős nagyságú

⁷⁵ Chon Hyun-joon :The Inter-Korean Summit: Evaluation and Tasks Ahead (East Asian Review Vol. 14, No. 2, 2002 nyár) 3-16.o.

⁷⁶ Son Key-young: South Korean Engagement Policies and North Korea(Abingdon:Routledge,2006) 112.o.

⁷⁷ Manyin – Nikitin i.m. 16.o.

⁷⁸ World Food Program's Food Aid Information System adatbázisa <http://www.wfp.org/fais/>

segélyt adtak, ezzel csökkentve a hiányt⁷⁹. Kína teljes segélyezése azonban nem ismert. Elképzelhető, hogy a hivatalos számok mellett még hozzájárul az északi rezsim élelmezéséhez, mely kiemelkedő fontosságú Pekingnek.

Kína céljai a segélyezéssel Dél-Koreához hasonlóan sokrétűek lehetnek. Egyrészt a már említett humanitárius katasztrófa utáni menekültáradat Kínának talán még nagyobb terhet jelenthet mint Szöulnak, ugyanis az észak-koreai emberek ideológiai „neveltetésének” része volt, hogy Pekinget baráti országgént, míg Dél-Koreát ellenséggént állította be a Kim-dinasztia. A Kína részét képező Mandzsúria tartományban nagyszámú koreai kisebbség él már most is így ez a terület lehet a fő célpontja az esetleges északi menekülteknek. Másik célja lehet a segélyezésnek, hogy Phenjant függővé tegye Pekingtől és hosszabb távon a már említett tartományához csatolja Észak-Korea egy részét. Harmadrészt pedig célja lehet az USA befolyásának szinten tartása vagy csökkentése a térségben azáltal, hogy Phenjant a nagyarányú segélyekkel magához köti.

Amerikai Egyesült Államok

Az Egyesült Államok a 3. számú segélyező és eddig közel 2,4 millió tonna segélyt nyújtott 2010-ig bezárólag⁸⁰ Phenjannak. Adományainak 90%-át a World Food Programme kapta⁸¹, a maradék részét pedig részben amerikai NGO-k. A 3. ábra jól szemlélteti, hogy a Clinton éra alatt volt a csúcson a segélyezés mértéke. Az ezt követő adminisztráció, az ifjabbik Bush 2001-től kezdődő elnöksége, drámai mértékben csökkentette a segélyek mértékét a szeptember 11-ikei terrortámadás után. Csak 2007-ben indult újra az élelmiszer szállítása valószínűsíthetően a hatoldalú tárgyalások sikere miatt. Az idén februárban tett bejelentések alapján van rá esély, hogy az USA visszatér a fő segélyezők közé, ugyanis tárgyalások folynak arról, hogy Phenjan az atomprogram moratóriumáért cserébe 12 hónapon keresztül havi 20 ezer tonnás élelmiszer szállítmányt kapjon⁸². Mindezeket a fejleményeket azonban beárnyékolja, hogy az április 13-án végrehajtott rakétatesztre válaszul az Egyesült Államok bejelentette, hogy leállítja a tervezett élelmiszerszállítmányt⁸³.

⁷⁹ A többi ország arra válaszul csökkentette a segélyeket, hogy Phenjan újabb korlátozásokat vezetett be 2006-ban az ellenőrzés terén. Lásd: Manyin – Nikitin i.m. 16.o.

⁸⁰ World Food Program's Food Aid Information System adatbázisa

⁸¹ Manyin – Nikitin i.m. 15.o.

⁸² U.o. 4.o.

⁸³ Kristen Welker, Ian Johnston: US cancels food aid to North Korea after missile launch, warns of more, sanctions, *MSNBC* 2012.04.13. http://worldnews.msnbc.msn.com/_news/2012/04/13/11177478-us-cancels-food-aid-to-north-korea-after-missile-launch-warns-of-more-sanctions

Az Egyesült Államok az élelmiszersegélyt hivatalosan ugyan nem használhatja stratégiai célokra⁸⁴, de a Clinton adminisztráció a nagymennyiségű és kevésbé ellenőrzött szétosztás miatt feltehetőleg pont politikai célból küldte a segélyt, hogy Észak-Korea felhagyjon atomprogramjával. A Bush éra alatt inkább azon volt a hangsúly, hogy a rossz ellenőrzésen, hogy lehetne javítani és addig nem nyújtani segélyt amíg a feltételek nem teljesülnek. Barack Obama eddig még nem mutatott világos stratégiát Észak-Korea felé, bár a februári események alapján pont az előző kettő adminisztráció között helyezkedik el: keményebb fellépés, de lehetőség a nagymértékű segélyre. Az Egyesült Államok segélyezésének céljai között is megjelenhet a humanitárius katasztrófa megelőzése az élelmiszersegélyezéssel, de ebben az esetben nem a menekültáradattól való félelem hanem az északi rezsim összeomlásával járó atomfegyverek és rakéták rossz kézbe kerülésének megelőzése lehet a fő indok.

NGO-k

A nem kormányzati szervezetek lehetőségei igencsak behatároltak Észak-Koreában. A segély szétosztásának ellenőrizhetetlensége és a csökkenő források miatt jelentős részük hagyta ott a szocialista országot. Akik maradtak és főleg az amerikai NGO-k inkább az északi, szegényebb tartományokra kezdtek koncentrálni, mert ott kevésbé jelenik meg a karhatalom beleszólása, valamint nagyobb esély van rá, hogy a felajánlott élelmiszereket nem a katonaság vagy a gazdagabb rétegek kapják meg hanem a valóban rászoruló csoportok. Az amerikai NGO-k közel 71 ezer tonna segélyt tudtak leszállítani 10 hónap alatt 2009-ben.⁸⁵ A dél-koreai szervezetek Li Mjong Bak elnöksége óta szinte megszűntek⁸⁶. Amerikai mellett még az EU tagállamainak NGO-i vannak jelen.

Az Észak-Koreának nyújtott élelmiszersegélyek jelentős mennyiséget jelentenek világviszonylatban is mégis kérdéses az eredményességük. A probléma oka főként két tényező összhatása. Ez a két tényező pedig az, hogy a segélyező országok inkább politikai céllal adják a támogatást mintsem komolyan átgondolt, fejlődést segítő programokkal küldjék őket⁸⁷ valamint, hogy Phenjan a rezsim túlélésére játszik és nem arra, hogy egy jól

⁸⁴ Manyin – Nikitin i.m. 15.o.

⁸⁵ U.o. 17.o.

⁸⁶ U.o. 24.o.

⁸⁷ Kivétel ez alól az EU, akinek politikai érdekei nem nagyon származnak a támogatásból és inkább a humanitárius probléma megszüntetését tűzte ki célul

működő országot hozzon létre. A politikai elit érdekeit az ország lakosságának érdekei fölé helyezi. A közel 1 millió tonnás éves élelmiszerhiányon a segélyezés nem változtatott 15 év alatt csak a gazdasági reformokat késleltette és késlelteti mind a mai napig. Phenjan minden alkalommal amikor egy ország segélyezése alábbhagy, talál egy másikat aki nagyjából pótolni tudja a kiesést, ezt jól mutatja a 3. ábra. További probléma, hogy a segélyek egy részét a jelentések szerint a helyi piacokon újraértékesítik és meg nem erősített információk szerint a katonaság is részesül belőle⁸⁸. Ez a két dolog nem elfogadható élelmiszersegélyezés szempontjából.

A segélyezésben nagyobb szerepet kaphatnának az NGO-k melyek kisebb területekre koncentrálnak nagyobb eredményt érnek el, mint a WFP mely a politikai játékoknak is jobban van kitéve.

Konklúzió

Az elemzés során láthattuk, hogy Észak-Korea méretét tekintve ugyan kis országnak számít, de folyamatos provokációival és válságaival az elmúlt közel 20 évben fontos szerepet töltött be a világpolitikában. A probléma magja nem csak Phenjan, hanem a térség nagyhatalmai közötti érdekkülönbség is, különös tekintettel a Kína és USA közötti érdekellentét. Kína az északi rezsim egyetlen szövetségeseként jelentős hatással van Phenjanra és esetlegesen az ország magába olvasztása a hosszú távú célja. Mindezek mellett egy déliek által egyesített „Nagy-Korea” az amerikai érdekszférát közvetlenül Kína szárazföldi határához tolná, így Peking érdekelt lehet Észak-Koreát ütközőállamként is fenntartani. Az Egyesült Államok déli szövetségese miatt érdekelt az egyesítésben valamint a nukleáris program is megszűnne, mint kihívás, ha Szöul békés úton kebelezné be az északi rezsimet. Ezek az érdekek jól látszódnak segélyezés mértékében. Kína több élelmiszert és energiahordozót ad, valószínűsíthetően minimális feltételekkel a rendszer fennmaradása érdekében. Washington a Clinton korszak után a rossz ellenőrzés és a biztonságpolitikai problémák miatt szinte nullára csökkentette a segélyezést, ezzel is kiszolgáltatottabbá téve Phenjant, kényszerítve őt a tárgyalásokra.

Az Egyesült Államok jelenlegi politikája mely megegyezik Szöulével is, hogy segélyt csak ellenőrzötten és a reciprocitás elvén ad, humanitárius szempontból megkérdőjelezhető, mert a szenvedő lakosság nem hibás a politikai elit döntései miatt.

⁸⁸ Manyin – Nikitin i.m. 16.o.

Ezzel szemben véleményem szerint hosszabb távon ez a politika érhet el eredményeket, mert ösztönzi Phenjant, hogy reformokat hozzon és ne a segélyekre építse gazdaságát, valamint engedékenyebb tárgyalópartnerré is tenné a KNDK-t. Az előbb említett politika mint ahogy a valóságban is látszódik, nem tud úgy megvalósulni, hogy egy másik állam(jelen esetben Kína) továbbra is nagy mennyiségben küldi segélyszállítmányait.

Mindezek miatt a legfontosabb és első lépés a Peking, Washington, Szöul, Moszkva és Tokió közti kapcsolatok mélyítése lenne a Phenjannak nyújtott segélyek terén. Növelni kellene a multilaterális tárgyalások számát az országok között. A közeledés érdekében az USA például változtathatna Tajvanhoz fűződő kapcsolatain, olyan mértékben, hogy Kína érzékelje Washington közeledési szándékát. Második lépésként közös politika kidolgozása lenne kívánatos melyben a felek garanciákat vállalnak arra, hogy:

- Nem nyújtanak a nemzetközi közösség tudta nélkül segélyeket Phenjannak
- Nem rövid távú bel- és külpolitikai célok miatt adják a segélyeket hanem humanitárius megfontolásból
- Támogatásaik nagy részét nemzetközi szervezeteken keresztül nyújtják és nem közvetlenül
- Élelmiszersegélyeket csak szigorú ellenőrzéssel adnak és nem hagyják, hogy Phenjan a civil lakosság rovására a saját elitje és a katonaság között ossza szét

Harmadik lépésként pedig több országot bevonni a közösen koordinált segélyezésbe, valamint növelni az NGO-k szerepét.

A közeljövőben történő amerikai és dél-koreai elnökválasztás új lehetőségeket nyithat a tárgyalásokban. Egy liberális győzelem Szöulban növelné a segélyezés mértékét, míg egy republikánus győzelem Washingtonban csökkentheti az amúgy is alacsony szintű támogatást. Remélhetőleg a közeljövőben mindegyik fél, beleértve Phenjant is, rájön, hogy a probléma megoldása csak a nemzetközi együttműködésen keresztül valósítható meg.

Felhasznált Irodalom

- Agreed Framework of 21 October 1994 Between the United States of America and The Democratic People's Republic of Korea, Genf, 1994.10.21.
- Bajoria, Jayshree: The Six-Party Talks on North Korea's Nuclear Program, Council on Foreign Relations 2012.02.29. <http://www.cfr.org/proliferation/six-party-talks-north-koreas-nuclear-program/p1359>
- Bush State of the Union, CNN 2002 01. 29.
<http://edition.cnn.com/2002/ALLPOLITICS/01/29/bush.speech.txt>
- Chronology of U.S. – North Korean Nuclear and Missile Diplomacy
<http://www.armscontrol.org/factsheets/dprkchron>
- Csoma Mózes: Korea -Egy nemzet, két ország (Napvilág kiadó,2008)
- Defense White Paper 2004, The Ministry of National Defense, The Republic of Korea
- Emergency Operation (EMOP200266),
http://one.wfp.org/operations/current_operations/project_docs/200266.pdf
- Food Programme and North Korea: WFP has fed millions, Reliefweb 2000.10.25.
<http://reliefweb.int/node/71114>
- Glionna, John M.: The face of South-Korea's Boogeyman, Los Angeles Times, 2010.07.18. <http://articles.latimes.com/2010/jul/18/world/la-fg-korea-spy-20100718>
- Hayes, Peter: The Six Party Talks: Meeting North Korea's Energy Needs, Bulletin of Atomic Scientists 2007.11.13. <http://www.thebulletin.org/web-edition/features/the-six-party-talks-meeting-north-korea%E2%80%99s-energy-needs>
- Hyun-joon, Chon :The Inter-Korean Summit: Evaluation and Tasks Ahead (East Asian Review Vol. 14, No. 2, 2002 nyár)
- Individual Cases - 17 Abductees Identified by the Government of Japan , 2011. Május.
<http://www.rachi.go.jp/en/ratimondai/jian.html>
- Juche[Self-Reliance or Self-Dependence]

- <http://www.globalsecurity.org/military/world/dprk/juche.htm>
- Key-young, Son: South Korean Engagement Policies and North Korea (Abingdon: Routledge, 2006)
 - Kim, B-K: Step-By-Step Nuclear Confidence Building On The Korean Peninsula: Where Do We Start?, <http://isis-online.org/uploads/conferences/documents/kimpaper.pdf>
 - Kirk, Donald: South Korea Sends First Aid to North Korea in Three Years, The Christian Science Monitor 2010.10.25. <http://www.csmonitor.com/World/Asia-Pacific/2010/1025/South-Korea-sends-first-aid-to-North-Korea-in-nearly-three-years>
 - Kristen Welker, Ian Johnston: US cancels food aid to North Korea after missile launch, warns of more, sanctions, *MSNBC* 2012.04.13. http://worldnews.msnbc.msn.com/_news/2012/04/13/11177478-us-cancels-food-aid-to-north-korea-after-missile-launch-warns-of-more-sanctions
 - Landler, Mark: North Korea Says It Will Halt Talks and Restart Its Nuclear Program, The New York Times 2009.04.14 . http://www.nytimes.com/2009/04/15/world/asia/15korea.html?_r=1&ref=global-home
 - Lee, Grace : The political Philosophy of Juche (Stanford Journal of East Asian Affairs, Summer 2003.) <http://www.stanford.edu/group/sjeaa/journal3/korea1.pdf>
 - Louis Charbonneau: U.N condemns North Korea launch, warns on nuclear test, *Reuters* 2012.04.16. <http://www.reuters.com/article/2012/04/16/us-korea-north-un-idUSBRE83F03E20120416>
 - Manyin, Mark E. – Nikitin, Mary Beth: Foreign Assistance to North Korea, Congressional Research Service 2012.03.20.
 - North Korea – Denuclearization Action Plan, Washington DC, 2007.02.13. <http://www.grip.org/bdg/pdf/g0987.pdf>
 - North Korea missile tests defy UN, BBC 2009.07.04. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/8134115.stm>

- North Korea Must Abandon Chemical, Biological Weapons (Korea Focus, 2001 November-December)
- North Korea rejects new talks with 'sinister' South, BBC 2011.02.10.
<http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-pacific-12413510>
- North Korea: US rules out resuming nuclear talks, BBC 2010.12.21.
<http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-pacific-12053295>
- North-Korea's Nuclear Programme, The New York Times 2012.02.19.
http://topics.nytimes.com/top/news/international/countriesandterritories/northkorea/nuclear_program/index.html
- Olsen, Edward A.: Korea, the Divided Nation (Westport, Conn. : Praeger Security International, 2005)
- Sanger, David E.: Kim Il Sung dead at age 82, The New York Times, 1994.07.09.
<http://www.nytimes.com/1994/07/09/world/kim-il-sung-dead-at-age-82-led-north-korea-5-decades-was-near-talks-with-south.html?pagewanted=all&src=pm>
- South Korea holds funeral for 46 sailor, CNN 2010 04.29.
http://articles.cnn.com/2010-04-29/world/south.korea.ship.funeral_1_seoul-north-korea-south-koreans?_s=PM:WORLD
- South Korea: Artillery firing from North Korea stays on North's side . CNN 2010.10.08.
http://articles.cnn.com/2010-12-08/world/koreas.artillery.sound_1_artillery-fire-south-korean-joint-chiefs-north-korea?_s=PM:WORLD
- Statement of DPRK Government on its withdrawal from NPT. 2003 01. 10.
http://web.archive.org/web/20060219055940/http://www.nautilus.org/DPRKBriefingBook/agreements/CanKor_VTK_2003_01_10_dprk_statement_on_withdrawal_from_npt.pdf
- The China-North-Korea Relationship, <http://www.cfr.org/china/china-north-korea-relationship/p11097>
- The Conference Board – Total Economy Database <http://www.conference->

board.org/data/economydatabase

- Torzsa István: Az észak-koreai nukleáris program és annak hatása Északkelet-Ázsia biztonságára (Budapest: ELTE Történettudományi Doktori Iskola, 2006)
- Varró Alexandra: Civakodó testvérek, www.biztonsagpolitika.hu 2009.02.13.
- World Food Program's Food Aid Information System adatbázisa
<http://www.wfp.org/fais/>

Forrásjegyzék:

- www.bbc.co.uk 2012.04.05.
- www.cnn.com 2012.04.05.
- www.kedo.org. 2012.03.19.
- www.msnbc.msn.com 2012.04.16.
- www.nytimes.com 2012.03.24.
- www.reuters.com 2012.04.17.
- www.wfp.org 2012.03.27.